

Arakan'dan Görünen

George Orwell, *Burma Günleri* adlı eserinde, "Bu ülkede bulunmamızın, hırsızlıktan başka bir nedeni olduğunu söyleyebilir misiniz? Bu öylesine kolay ki. İngiltere'nin memuru, Burmalı'nın kollarını tutar, tüccar da adamın ceplerini boşaltır. Britanya İmparatorluğu, İngilizlerin, daha doğrusu Yahudi ve İskoç çetelerinin ticaret tekelleri kurmalarını sağlayan bir aracıdan başka bir şey değildir." tespitiyle Arakan'da aktüel yolun taşlarının döşendiği zamanların başlangıcına dair bir itirazda bulunur. Evet, eskiden Burma şimdi Myanmar denilen yerden bize yansıyan katliam görüntüleri yeniden aklımızı ve duygularımızı bu uzağımızdaki yakınlarımıza döndürüverdi. Orwell'ın hırsızlık yaptıklarını söylediği yerde neler oluyor?

Myanmar ve Arakan meselesi ele alınırken, 1962 yılından bu yana iktidarda bulunan ve Müslümanlara kan kusturan komünist askeri cunta karşısında ilk adil ve özgür seçimlerle yönetime gelen! Aung San Suu Kyi adlı şansölyenin geçmişi, iktidara geliş tarzı ve bölgede Batı açısından taşıdığı anlam göz ardı edilmeden olaya bakılmalıdır. Elbette bunu yaparken meseleye önceki sol tandaslı idarenin perspektifleriyle ve ah bu emperyalistler kolaycılığına düşmeden bakmamak şartıyla. Karşımızda nobelize edilmiş bir siyasi aktör durmaktadır. Bu yeni lider bir yandan geniş halk kitleleri ile oylarını aldığı Müslümanlar arasında bir yerlerde durmaya çalışıyor görüntüsü veriyor.

Müslümanları makul talepleri çerçevesinde bile olsa destekleyip, onlara haklar verilmesi ise mevcut çekişme içinde biraz sıkıntılı gözüküyor. Karamsarlık gibi görülmesin ama islamofobik küresel yaklaşım da Müslümanların normal bir siyasi, sosyal ve ekonomik hale gelmelerini terör söylemleri stratejileri ile yönetmek tercihleri dolayısıyla pek istemeyeceklerdir. Önyargıları tetiklemek için değil ama meseleye daha akılcı bakmak için öncelikle konunun bu noktasına dikkat çekilmesi faydalı olur. Yeni lider son olaylara dair, "Teröristler, cephe hattında çocukları kullanarak güvenlik güçleriyle savaşıyor, etnik azınlığın köylerini yakıyor. Aşırılıkçı teröristlerle ilgisi olmayan sivillerin endişe etmesine gerek yok" şeklindeki açıklamaları zamanın ruhuna oynayan, gölgesi olduğu perdenin arka planını veren ve kimin suçlu olup olamayacağını aşikâr etmeyen muğlak bir suçlama ile meseleyi çözen bir kolaycılığa sahiptir. Kötünün iyisi bu mudur acaba? Orwell bahsedilen romanın bir yerinde sağduyulu bir İngiliz olan Flory ile yerli Dr. Veraswami'yi konuşturur; yerli meftun ona *uygarlığınızın en kötü yanları bile bizim için ilerleme anlamına geliyor* dediğinde Flory *dünyayı dolaşp hapisaneler kuruyorlar, bir hapisane kurup bunun adına da ilerleme diyorlar*

şeklinde cevap verir. İlerlemenin nobele layık gördüğü idarecinin olaya yaklaşımı böyle olunca Arakan'da yaşayan mezarlığa dönüyor haliyle. Her halükarda cunta sonrası dönemde Arakan'da yeni dönemin imkânları, terör söylemi ve sarmalı bahanesiyle sertleşme kolaycılığı ile kendini meşrulaştıran bir merkezi hükümete dönüşmeden bir uzlaşma imkânı sağlanması ile orta vadede kazanımlara kapı aralayabilir. Bu arada Budist görünümü arkasına saklanarak katliamı yaptırılanların kimler olduğu ise diğer bir muamma? Burada absürt kaçmazsa Daeş'in arkasında kimler vardı?

İkincisi, bölgenin bu Batı bloku ile diğer bloklar açısından anlamını sağlayan deniz kıyısında yer alan bir liman çıkışı jeopolitiği ile yer altı kaynaklarından kaynaklanan ekonomi-politiğe dair anlamını anlamak, incelemek ve irdelemek gerekiyor. Bu cümleden olarak Çin-Amerika çekişmesinde Arakan tam nereye düşüyor sorusunun cevabını dikkatle incelemek gerekiyor. Din görünümlü bir çatışman, akıp giden milyon dolarlık menfaatleri görünmez kılıyor belki de.

Arakanda Budistlerle çatışan Müslüman imajı islamofobik batı reflekslerini pek de harekete geçirmeyecektir. Çin'in boru hatlarıyla onların ekmeğine kan doğradığını anlatmak, görmeleri onların sinir uçlarına daha rahat ulaşmayı sağlayabilir. Ölü bir Müslümanın kanındansa bir litre petrolün boşa ya da onların çıkarı dışında aktığını görmek ne yazık ki bazı çevreleri daha çabuk harekete geçirebilecektir. Konunun bu tarafını da dikkatle düşünmek gerekir. Batılılar Çin karşısında cephe kaybetme ihtimalleri karşısında belki uluslararası kuruluşlarda harekete geçerek bir şeyler yapmak isteyebilirler. Churchillce denecek olurda bir damla petrol bir damla kandan değerlidir ne de olsa. Romanda Orwell, *...bağışlanamaz bir olay olmuştu – bir beyaz adam öldürülmüştü. Böyle bir şey olduğunda, Doğu'daki İngilizlerin içini bir ürperti kaplar. Burma'da her yıl yaklaşık sekiz yüz kişi öldürülür; bunun hiçbir önemi yoktur; ama bir beyaz adamın öldürülmesi canavarlıktır, kutsal şeylere karşı işlenmiş bir suçtur.* sözleriyle yerlinin manasının orayı işgal eden sömürgeci nazarından aktarır.

Arakan'da Müslümanlar yaşıyor. Bunlar asırlarca önceye dayanan bir mirasın aktüel neticesinde burada olan insanlar. Ancak onların varisi olmadıkları bir şey varsa o da kurgulanmış islami görünümlü cihadist tipten düzen bozucu veya muktedirler lehine olayları maniple etme imkânının mağduru olmaları ihtimali gerçeğidir. Daeş, Boko Haram vs bir görünümle orada hareket eden, eline silah tutuşturulmuş, binlerce madurun katledilenlerin hakkı diyerek bir budiste, polise vs. sıkılacak tek bir kurşun küresel planlar, bölge dengeleri açısından operasyon yapacaklar için bir baharı başlatabilir. Bu bakımdan Arakan'ın onca fakirlik ve eğitimsizlik arasında çok zor olsa da temiz ve nezih kalması son

derece önemlidir. Zira yerel, bölgesel ve küresel aktörler olası bir makulleşmenin önüne geçmek üzere islamofobyaya öcüsünü hemen devreye sokarak bunun önünü alıverirler. Teröristler diye yukarıda aktardığımız açıklamalar tam da bunu gösteriyor. Tüm bunlar olurken bir halk mahvoluyor. AA'ye konuşan Dr. Muhammed Eyyüb Han içeriden bir ses olarak "Tüm bu yaşananlar dünyanın gözü önünde gerçekleşiyor ve dünya bu zulme dur demiyor. Tecavüzü silah olarak kullanıyorlar. Tecavüzler, ölümler, bulunamayan cesetler, kimliksiz insanlar, vatansızlaştırılmaya çalışılan bir toplum, yakılıp yıkılan şehirler, köyler. Eğer müdahale edilmezse bir toplum yok olup gidecek." feryadı ile olayın tüm bu analizler ötesindeki trajedisinin resmini çiziyor.

Arakan'da yaşananın bu gerçeklikleri ötesinde sadece ilgilendiğimiz yanı olan insanlık dramı ise Müslüman olmak dışında suçları olmayan insanların kimsesizliği, modern zamanlarda Müslüman olmanın mükerrer bir hikâyesinden başka bir şey değil. Bir partide 450 milyar dolarlık silah alabilen Müslüman güçler ne hikmetse bu durumlarda üç maymunu oynuyorlar. Herhalde o Müslümanların vehhabi olma ihtimali olmadığından ümmet-i Muhammed'e yardımı abesle iştilal malayani görüyorlar. İran ise şii olmadıkları ve derin siyasi hamleleri açısından bir mana taşıma ihtimali olmadığı için bu insanlara dönüp Müslüman oldukları için bakamıyor. Devlet altı gruplara inerek, Müslüman olduğu için sadece ve yalnızca kardeşler olarak görerek, TİKA'nın yaptığı tarz yardımları, ertesi gün bu adamlar bizim mezhebimize, vs.mize yaramaz, onları kendimizleştirmemiz de zor, zaten fakir fukaralar işe de yaramazlar deyip yardımı abesle iştilal görüyorlar. Bu ahlakımızın, insanlığımızın bittiği yer Müslümanlığımıza sıra gelmiyor bile değerlendirmede. Kur'an'daki, *Biz size ancak Allah rızası için yediyoruz ve sizden bir karşılık ve teşekkür bile beklemeyiz, derler.* " (Dehr: 8-9) ayetinin muhatabı ise zaten Müslümanlar değil. Hülasa Arakan'da bölgesel hesaplar ötesinde insani hale insanlık namına yaklaşmanın zarureti her şeyden önemlidir. Kendisi kimsesiz, çaresiz, sahihsiz hisseden çocuklar ve kadınların üzerine merhametten bir battaniye, şefkatten sıcacık bir çorba olabilmek varoluş sebebimizin ta kendisidir.

Meseleye hakemlik edecek küresel aktörlerin muhtemelen konuya iki taraflı bir çatışma olarak yaklaşacakları, duygusal dünyamız ve bakışımızda bir hayal kırıklığı oluştursa da, daha önceki olaylarda tecrübe ile muhtemele bir sonuç olarak öngörülmelidir. Myanmar'da polis kontrol noktalarına saldıranlar yüzbinlerde evsiz barksız, sürgüne bir fayda sağlayamayacaklarını da ve hangi hesabın ayarlı çıkıntıları olduklarını da çok iyi biliyorlardır. O kurşunları sıkınlarda Müslümanlara saldıranlar da bölgesel hesapların apartı olmak durumundalar. Süper güçlerin karşılaşma alanı olan bir yerde meselenin naif iç dinamiklerin talihsiz trajedisi olduğunu düşünmek için en hafifinden biraz saf olmak gerekir.

İtinal çağrılarında kadın ve çocuklar ölmeye devam ediyor. Tıpkı Bosna'da, Hocalı'da, Suriye'de, Ruanda'da ve daha pek çok yerde olduğu gibi. Unutulmaması gereken bir şey de Myanmar'da resmen olan şeyi *teröristlere karşı bir güvenlik operasyonu* olduğudur, ötesi ise sanki istenmeyen maksadını aşan şiddet olarak sunulacaktır. Ölüm dışında, insan tacirlerinin insafına terk edilen Arakanlı kadın ve çocuklar için hiç olmazsa geçmişte olduğu üzere TİKA gibi imkânlarla orada merhamet olabilmek belki bu hay huy içinde en makul seçeneklerden biri olarak görünüyor. O çaresiz, mazlum bakışlara devletimiz vasıtasıyla gönlümüzden bir el uzanması bile oradaki acıyı ve sorunu bitirmese de hepten de yalnız olmadıkları, vefalı Türkün bir kere daha geldiğini, insanlığın tamamen ölmediğini, bedelini ödedikleri dinlerine mensup kardeşlerinin de olduğunu görmeleri açısından önemli olacaktır. Mazlumun bir sessizliği bir de ahı vardır. Arakan'da görünen kan ve gözyaşının ardından perdeyi aralamaya çalışınca görünen bunlar, elbette ehline malum olan köprünün altından akan çok sular vardır. Bunca acının arasında insanlığın bu sefer de Bengal körfezinde boğulduğunu görmek, ölenin ise yine Müslüman olması tarifi zor duygulara yol açıyor.

İngiltere'nin çağrısı bakalım hangi süreci devreye sokacak? Bakalım petrol ve gaz borularından akacaklar uğruna daha neler feda edilecek. Orwell dileyelim de bu defa yanılısın ve insanlık kazansın.

Prof. Dr. Altan Çetin